

Målnummer: M1966-08   **Avdelning:** 13
Avgörandedatum: 2009-06-17
Rubrik: Tillstånd till grustäktsverksamhet ----- Förekomst av två sorters bin, som båda klassats som sårbara, har inte ansetts medföra att en grustäktsverksamhet inte kan tillåtas även om det finns risk att enskilda individer påverkas negativt. Miljööverdomstolen förenade tillståndet med ett nytt villkor om kartläggning av de två bisorterna, om att täktverksamheten inte fick påbörjas innan en sådan inventering utförts samt att resultatet av denna skulle ligga till grund för en översyn och eventuell revidering och anpassning av täkt- och efterbehandlingsplanerna.
Lagrum: 9 kap. 6 a § miljöbalken (1998:808)
Rättsfall:

REFERAT

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE Nacka tingsrätts, miljödomstolen, dom den 6 februari 2008 i mål nr M 1739-07, se bilaga

KLAGANDE 1. Botkyrka kommun, 147 85 Tumba Ombud: A.R.

2. Naturskyddsföreningen i Stockholms län, Norrbackagatan 80, 113 41

Stockholm 3. Naturskyddsföreningen i Botkyrka - Salem, c/o A.S. 4. X-Uringe samfällighetsförening, c/o T.S. 5. B.W. 6. A.L. 7. J.E. 8. D.S. 9. E.S. 10.

S.G. 11. T.G. 12. P.W. 13. C.A. 14. M.F. 15. K.L. 16. C.L. 17. A.H. 18.

M.H. Ombud för klaganden nr 14: B.W.

MOTPART 1. Stockholms Åkeri AB, 556045-9082, Drivhjulsvägen 26, 126 30

Hägersten Ombud: B.J. 2. Länsstyrelsen i Stockholms län, Miljövårdsenheten, Box 22067, 104 22 Stockholm

SAKEN Tillstånd till grustäktsverksamhet m.m. på fastigheten X 8:1 i Botkyrka kommun

---

MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

1. Miljööverdomstolen avvisar överklagandet från Naturskyddsföreningen i Botkyrka-Salem.

2. Med ändring av Länsstyrelsens i Stockholms län,

Miljöprövningsdelegationen, beslut den 28 november 2005 i ärende nr 5411-2004-9352, 0127-40-008, förordnar Miljööverdomstolen om följande tillägg under rubriken TILLSTÅND. Tillståndet avser ett uttag av en total mängd om 900 000 ton och en maximal årlig mängd om 80 000 ton.

3. Miljööverdomstolen ändrar även miljödomstolens domslut på följande sätt.
a. Ett nytt villkor införs.

Villkorspunkt 19 ska ha följande lydelse:

Täktverksamhet får inte påbörjas i området förrän en kartläggning skett av de hotade arternas boområden, näringsväxtförekomster och mikroklimatologiska förhållanden. Inventeringen bör ligga till grund för en översyn och eventuell revidering och anpassning av täkt- och efterbehandlingsplanerna så att

verksamheten kan bedrivas utan negativ påverkan på området speciella naturvärden.

Miljööverdomstolen överlåter åt tillsynsmyndigheten att godkänna kartläggningen i villkorspunkt 19 och bedöma om täkt- och efterbehandlingsplanen bör revideras i något avseende innan verksamheten påbörjas.

b. Villkorspunkten f ska ha följande lydelse.

Det datum då den med tillståndet avsedda verksamheten ska ha satts igång flyttas fram till 1 september 2010.

4. Miljööverdomstolen avslår överklagandena i övrigt.

YRKANDEN M.M. I MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Botkyrka kommun, Naturskyddsföreningen i Stockholms län, Naturskyddsföreningen i Botkyrka - Salem, X-Uringe Samfällighetsförening samt B.W. m.fl. har yrkat att Miljööverdomstolen ska upphäva det meddelade tillståndet.

X-Uringe samfällighetsförening har i andra hand yrkat att villkoren ska skärpas enligt följande.

1. En separat anslutningsväg för verksamheten ordnas direkt till Nynäsvägen, väg 225.
2. Frågorna om verksamhetens transportväg samt trafiksäkerheten måste vara lösta och preciserade i villkor innan eventuellt tillstånd ges.
3. I villkor måste preciseras att ut- och intransporter endast får ske till Nynäsvägen, väg 225. Transporter får ej ske österut på vägen tillhörande Byrsta-Uringe samfällighetsförening.
4. Tidsbegränsningen för uttransporter mellan klockan 09 -15 måste även gälla intransporter.
5. Tillståndet måste kompletteras med vitesföreläggande om villkoren skulle brytas.

Stockholms Åkeri AB (bolaget) har bestritt överklagandena och yrkat att miljödomstolens dom fastställs.

Länsstyrelsen har bestritt överklagandena. Länsstyrelsen har, mot bakgrund av att frågan om de rödlistade insekterna inte har prövats i första instans, för egen del yrkat att en fördjupad inventering av de hotade biarterna i området utförs innan täktverksamheten påbörjas, att resultatet av inventeringen ska ligga till grund för en översyn och vid behov en revidering av brytnings- och efterbehandlingsplanen samt att länsstyrelsen slutligen ska godkänna brytnings- och efterbehandlingsplanen.

ArtDatabanken har på begäran av B.W. m.fl. kommit in med ett yttrande.

UTVECKLING AV TALAN I MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Botkyrka kommun

Enligt en av kommunfullmäktige i Botkyrka kommun den 13 oktober 2001 antagen översiktsplan ska kommunen verka för att tätortsnära tillståndspliktiga grustäkter avvecklas.

Lokaliseringen av täkten är synnerligen olämplig med anledning av områdets naturvärden. Att bedriva täktverksamhet till viss del inom ett område utpekad som riksintresse för naturvården och inom ett kommande naturreservat, Kagghamraån med omgivningar, är helt förkastligt.

Sökanden har frångått kravet på lokaliseringalternativ med hänvisning till att förutsättningar för den aktuella ansökan och MKB:n har varit täktverksamhet på just denna plats, för att möjliggöra en lämplig efterbehandling av området. Vanligen innebär en efterbehandling av en grustäkt landskapsutformning t.ex. utsläntning av branta krön, användning av avbaningsmassor och eventuellt inkommande rena schaktmassor för att tillskapa en jordmån för plantering av träd och dylikt, samt bortskaffning av materiel som använts för grusbrytning, behandling och uttransport. Det är felaktigt att likna brytning, behandling och uttransport av 90 000 ton ballastmaterial samt jordtillverkning under 15 års tid vid en efterbehandling.

Det tidigare täktillståndet var gällande till och med 1984. En mera stringent uppföljning från länsstyrelsen i egenskap av tillsynsmyndighet borde ha skett, tükten borde sedan länge varit avslutad och efterbehandlad. Att i dagsläget påbörja täktverksamhet i området kommer att medföra långvariga störningar för närboende.

Enligt klimat- och sårbarhetsutredningen (SOU 2007:60) måste skydd av vattentäkter och dricksvattenförekomster bli än viktigare i samhällsplaneringen med anledning av klimatförändringarna, som kan innebära att nuvarande dricksvattenförekomster blir obrukbara.

Grustillgångarna i Byrstatükten ingår i de södra delarna av Uppsalaåsen. Enligt remissversionen av rapporten om dricksvattenförekomster i Stockholms län är den delen av grundvattenmagasinet där Byrstatükten är planerad, ett område med stor grundvattentillgång, som skulle kunna nyttjas för reservvatten till Stockholm Vatten, t.ex. i kombination med Vårstamagasinet vid Malmsjön. Denna diskussion har över huvudtaget inte förekommit i den föregående prövningen av täktillstånd för Byrsta 8:1. Botkyrka kommun vill istället för täktverksamhet på fastigheten X 8:1, se en återställning av området till naturmark.

För att säkerställa att livsmiljöerna inte hotas för de rödlistade arterna i tükten måste en skriftlig efterbehandlingsplan fastställas innan tillstånd till täkt medges.

Naturskyddsföreningen i Stockholms län

Länsstyrelsen genomförde 2006 en inventering av insekter i bland annat berörd grustäkt. (Insekter i sand- och grustag. En inventering i Stockholms län 2006. Rapport 2007:21. Länsstyrelsen i Stockholms län.) I berörd grusgrop hittades förekomster av rödlistade insekter, två av dessa mycket sällsynta även i ett nationellt perspektiv. Det ena är kilbiet (*Aglaopsis tridentata*) som är klassad som sårbar (VU). Denna art hittades endast i berörd grusgrop under inventeringen och anges i rapporten med följande kommentar på sid 20.

"Kilbiet hittades i Byrstagropen, Botkyrka, en täkt som har varit inaktiv i ca 20-25 år och ej efterbehandlad märkbart. Miljön är rik på örter, bland annat stora mängder skogsklöver. Mängden spontant inkomna tallar är liten. Kilbiet har sin svenska utbredning längs östkusten upp till Uppland med få fynd i Sverige i sen tid." En annan skyddsvärd insekt som hittades i samband med länsstyrelsens inventering i berörd grusgrop är pärlbiet (*Blastes truncatus*). Även detta bi är rödlistat och klassat som sårbart (VU). Följande anges om pärlbiet i rapporten på sid 20. "Pärlbiet är boparasit hos en annan rödlistad art, ängsolbiet, (*Dufourea dentiventris*) (NT). Detta bi är i sin tur knuten till

rika förekomster av blåklocka och varma sandmiljöer. Pärlbiet återfanns liksom kilbiet (VU) i Xgropen, som därmed förmodligen har populationer av alla tre uppräknade arter. Inga synbara hot finns för närvarande i denna tursamt bortglömda grop. Pärlbiet förekommer upp till Uppland med mycket få fynd i sen tid."

Den entomolog som författat rapporten har som framgår ovan tydligt framfört att livsmiljön i Byrstagropen idag är tillfredställande för de rödlistade arterna. Det är därför anmärkningsvärt att dessa rödlistade arters förekomst inte föranlett förändring av möjligheten till uttag av grus i berört ärende. Det enda miljödomstolen sagt är att en entomolog ska anlitas innan täktverksamheten startar. Men att först ge tillstånd till uttag och sedan anlita en entomolog är att göra saker i fel ordning. Istället måste naturligtvis först en entomolog anlitas som klargör om det över huvudtaget är möjligt att bevara de rödlistade arterna i grusgropen och samtidigt bryta grus. Först därefter kan man ta ställning till om täktverksamhet kan starta eller inte. Och om den kan starta kan detta naturligtvis innebära att utformningen av tåkten kan bli en annan än den som nu har beviljats i miljödomstolens och länsstyrelsens tillstånd. Det är viktigt att ha klart för sig att det i det nu givna tillståndet getts lov att bryta bort hela nuvarande grusgrop. Därtill kommer tåkten öppnas upp och förändras på så sätt att den idag vindskyddade miljön i nuvarande utformning (grop) förändras till ett mer vindexponerat utseende ut mot dalgången. Detta innebär att det mikroklimat som idag föreligger i tåkten kommer att ändras väsentligt. Detta innebär rimligen att livsmiljön för de rödlistade insekterna påverkas negativt. Just mikroklimatet är ofta faktorer som är viktiga för denna typ av insekter. Således anser vi att en kunnig entomolog snarast får göra en bedömning hur de rödlistade insekterna ska kunna skyddas i tåktområdet. Vidare vill vi påpeka en motsägelse i nuvarande tillstånd. Man anger att tåkten inte kommer påverka landskapsbilden eftersom uppväxning av vegetation i tåkten kommer motverka detta. Att låta vegetation få växa upp är något som inte är möjligt med hänsyn till de rödlistade insekterna. Vi kommer alltså med nuvarande utformning av tåkten i tillståndet få intressen som står emot varandra eftersom de insekter som finns i området kräver just öppna varma grus/sandytor som inte är trädbevuxna.

Byrsta - Uringe samfällighetsförening

Tillstånd kan inte medges innan trafikfrågan fått en acceptabel lösning.

Utfartsvägen utgör gångväg för såväl vuxna som skolbarn, cykelväg, ridväg mm. Att blanda dessa trafikarter med den tunga trafik som verksamheten alstrar är helt oacceptabelt ur trafiksäkerhetssynpunkt. Därtill är vägen i berört vägavsnitt krökt och har nivåskillnader som gör sikten begränsad.

Tidpunkter för ut- och intransport

I tillståndet har angetts att utfart är begränsad till tiden klockan 09 -15. Detta har miljödomstolen framfört i sitt beslut som något som skulle minska problemen för skolbarnen. Man ska vara medveten om att det mellan 07-09 samt 15-16 är tillåtet med infart. Och självklart är det lika farligt för skolbarnen (och övriga som vistas på vägen) att möta ett fordon som är på väg in i tåkten som ett som är på väg ut. Så det resonemang som miljödomstolen framför saknar härmed grund. Om miljödomstolens resonemang ska gälla måste naturligtvis såväl in- som uttransporter

begränsas till tiden 09 -15.

Vägbeläggning

Det anges i beslutet att vägen redan skulle vara byggd för den typ av fordon som avses nyttjas eftersom man tidigare har nyttjat denna väg för den täktverksamhet som tidigare har bedrivits. Det står även att vägen är asfalterad. Detta är felaktiga uppgifter. Vägen är till största del belagd med indränkt makadam (sk IM-beläggning). Endast den sista biten innan länsvägen är asfalterad. Vidare kan man inte jämföra de transportfordon som tidigare använts med dagens betydligt tyngre fordon som belastar väggroppen på ett helt annat sätt.

Behovsutredning

Miljödomstolen har godtagit åkeriets kortfattade "behovsutredning" och anger t o m att utredningen är kortfattad. Vart gruset ska säljas är inte redovisat mer konkret än att det ska användas för kvalificerade ändamål som bygge av tunnlar och infrastruktur. Denna behovsutredning är vag och behovet kan inte anses styrkt i den utsträckning som Miljööverdomstolen krävt i flera andra avgöranden om grustäkter i känsliga miljöer. Därför måste naturligtvis en mer noggrann behovsutredning kunna redovisas av åkeriet innan ärendet kan behandlas vidare.

B.W. m.fl.

Närmaste hus ligger 80 m från täktgräns och inte som det står i domen 150 - 200 m. Avståndet till Kagghamraån är 120 m och inte 350 m som anges i domen.

Varför har miljödomstolen medgett ett uttag av 80 000 ton/år när bolaget bara har ansökt om 60 000 ton/år. Behovet av grus från tåkten är inte styrkt av bolaget. Någon alternativ lokalisering har heller inte angivits. Likaså borde en naturinventering gjorts innan länsstyrelsen fattade sitt beslut.

På grund av ny närbelägen bostadsbebyggelse sydost om tåkten (byggt 1993 t o m 1999, detaljplan 1993) skall synnerliga skäl föreligga att bryta grus inom Byrsta 8:1.

Klaganden vidhåller att Boverkets riktvärden för bostäder och störande verksamhet om 500 m skall tillämpas, närmast fastighet inom detta område till schakt- och täktplanegräns enligt karta är ca 270 m.

I anslutning till (ca 250 m) till den blivande täktverksamheten bedrivs på Bryste Nedre Kvarn en verksamhet med utbildning, försäljning och uppfödning av Svenska halvblod. Denna verksamhet kommer att behöva läggas ned då det är omöjligt att passera de hyrda marker som finns i anslutning och gränsar till tåkten.

Trafiksäkerhet

Åkeriet har inte löst trafiksäkerheten för barn, ungdomar och övriga som utnyttjar vägen för transport och friluftsliv. Länsstyrelsen har förordnat i sitt beslut att det måste lösas innan tillståndet tas i bruk. Denna så viktiga säkerhet och transportfråga borde ha varit löst innan Länsstyrelsen tog sitt beslut. Inga konkreta initiativ har tagits av åkeriet för att lösa denna fråga. En viktig fråga för oss som lever och verkar på och kring denna väg.

Damm och buller

Damm och ökat buller kommer att vara en direkt konsekvens av täktverksamheten. Tung trafik på väg 225 har ökat sen 1993. Därtill kommer

nu ökade transporter från och till tåkten. Den bullerberäkning som redovisas i MKB:n är inte representativ med dagens kraftiga trafikökning. Bullervärdena vid husfasad överstiger redan idag angivna gränsvärden. Länsstyrelsen och miljödomstolen borde ha tagit hänsyn till detta i sina beslut.

ArtDatabanken

Förekomsten av pärlbi i AB-län är känd sedan 1940-talet men endast en ytterligare lokal är känd i länet (de senaste 25 åren). Trots ett visst mörkertal är denna förekomst viktig för artens överlevnad i regionen och även i landet. I södra Sverige är totalt ett tiotal aktuella lokaler för arten kända. Kilbi har endast två recenta förekomstområden i landet, dels på mellersta Öland, dels i Södermanland med fem spridda lokaler från Gnesta till Grödinge, alla i nedlagda sandtäckter. De tidigare förekomsterna i Skåne, Blekinge Östergötland och Uppsala har inte kunnat beläggas under de senaste 50 åren och där kan arten troligen vara försvunnen.

BEMÖTANDE

Stockholms Åkeri AB

Pågående täktverksamhet stoppades 1984 av länsstyrelsen med motiveringen att det just då fanns en överetablering av grustäckter inom västra Södertörn. Man uttryckte samtidigt, att täktverksamheten skulle kunna återupptas i ett senare skede.

År 2002 tog länsstyrelsen kontakt med Åkeriet och diskuterade en eventuell efterbehandling. Åkeriet framhöll att med de önskemål om erforderlig arbetsinsats som framfördes (bl.a. stora massförflyttningar) måste även uttag av täktmaterial medges. Detta accepterade länsstyrelsen. För att på platsen besluta i vilken omfattning kommande täktverksamhet skulle ske, genomfördes ett tidigt samråd 2002-08-29. Vid rundvandringen markerade dåvarande ansvarig på länsstyrelsen, mark- och vattenenhetens chef L.S., var täktgränsen för en bra naturanpassning borde gå. Denna begränsning av tåkten kom att gälla för planarbetet och ansökan.

Sällsynta insekter

Under tiden som detta täktärende drevs i miljödomstolen utfördes en inventering av insekter i grustäckter inom Stockholms län. Den visade bl.a. att det i byrstatakten då fanns två s.k. rödlistade arter; pärlbi och kilbi. Dessa insekter gynnas av den miljö, som uppstår i solbelysta äldre grus/sandtäckter. I stråket med äldre täkter från Vårsta i norr till Fituna i söder finns ett flertal täkter av denna typ. Inventering har skett i de större av dessa täkter. Inventeringen utfördes 2006 och är publicerad i Länsstyrelsens rapport 2007:21. Av den framgår att "I nästan alla grustag hittades rödlistade arter, d.v.s. insekter som är utrotningshotade." Pärlbi och kilbi påträffades endast i byrstatakten, men som framhålls i rapporten kan de finnas dels i andra inventerade täkter (men inte råkat bli insamlade) eller i de små äldre täkter som finns intill, tex. tåkten Brink strax söderut.

Både Naturskyddsföreningen och SLU (Artdatabanken) tar upp det speciella faktum - att insekterna riskerar att förlora sin speciella livsmiljö både i fallet med täktverksamhet och icke täktverksamhet. Hur ska man då få dessa insekter att fortleva? Åkeriet menar att en samverkan med en kunnig entomolog vid planering och drift av täktverksamheten är ett betryggande sätt att arbeta för fortsatt överlevnad för dessa speciella insekter. Åkeriet kommer

därför att kontakta en sådan person, för att med denna i god tid före start granska förhållandena och som sedan ger anvisningar om hur man etappvis kan arbeta sig fram genom tåkten och även avsluta denna. I ovannämnda inventering finns råd för sådant arbete i kapitlen Hänsyn vid verksamhet och sammanfattande efterbehandlingsråd. Med ett sådant förelagt förfarande menar bolaget att både pärlbiet och kilbiet och den allmänna miljön ska kunna bevaras för framtiden, även i denna täkt.

Naturskyddsföreningen skriver att en öppning av täktområdet västerut riskerar att störa det skyddade läget i den solbelysta delen av tåkten. Detta är inte korrekt. Denna del av tåkten blir även i framtiden en ljus, varm och solbelyst samt skyddad miljö inuti det utbrutna området.

Avsaknad av naturinventering

Ingen speciell naturinventering har utförts för denna täktansökan. Detta beror först och främst på att det inte bedömdes erforderligt, då den tillkommande orörda naturmarken var av så begränsad i omfattning. Vidare var det inte någon myndighet eller privatperson som framförde krav på en sådan eller ansåg den behövlig under samråd och vid länsstyrelsens vidare hantering av tillståndsansökan. Det bör i sammanhanget påpekas att det endast handlar om ca 3 ha; täktområdet är i dag 4,5 ha och ökar totalt till 7,5 ha. Så stor kommer dock aldrig den öppna täktytan att vara, då man successivt efterbehandlar färdigbrutna ytor. Zonen med vegetationsklädd mark som berörs runt nuvarande täkt är som bredast 30 - 80 m.

Avstånd till vattendrag och bebyggelse

Det är inte möjligt att, från något kringliggande hus, se in i tåkten. Eftersom infartsvägen till området går i en vinkel, är det inte heller möjligt att se in i tåkten från vägen. Tåktens utvidgning innebär i princip att täktgränsen kommer ca 20 m närmare ett befintligt bostadshus. För övriga hus gäller att avståndet mellan täkt och byggnad endast minskar med några procent. Generellt blir avståndet mellan bebyggelse och yttersta täktgräns mer än 150 - 200 m. I regel består området mellan täkt och bostadshus av skogsklädda höjdparter.

Boverket har angivet att ett riktvärde för avstånd mellan störande verksamhet och bostäder skulle vara 500 m. Länsstyrelsen anser att denna regel inte är tillämplig i täktsammanhang, utan bedömer störningsrisken utifrån vilken skyddande topografi och vegetation som finns mellan täkt och bostäder.

I detta fall har länsstyrelsen bedömt att existerande avstånd är tillräckliga med tanke på topografi och växtlighet när det gäller störningsrisken för bostäder och tillräckliga när det gäller avstånd till grundvatten och vattendrag med tanke på risk för ev. negativ påverkan på vattenkvaliteten (se vidare nedan under rubriken Vattenskydd).

Damning

Verksamhet i tåkten såsom krossning, brytning, lastning och hantering av upplag kan generera damm. Krossningen är dock begränsad till ca en vecka per år. Skulle det visa sig att damning uppstår på transportvägen från tåkten och ner till bron, är åkeriet berett att asfaltera den sträckan.

En fullständig behovsutredning

En behovsutredning som skall beskriva materialbehovet i detalj 10 - 15 år fram i tiden går av naturliga skäl inte att upprätta. Den förenklade

behovsanalys som bifogades täktplanen har bedömts tillräcklig av länsstyrelsen och miljödomstolen.

Materialkvaliteten har tidigare angivits som huvudsakligen lämplig för bl.a. betongtillverkning medan de finare fraktionerna kan brukas vid jordtillverkning. Nu har aktuella provgrävningar utförts av ett större företag i branschen och analyser av proverna visar att materialet är mycket lämpligt som betongballast 0-8 mm.

Det finns i dagsläget behov av naturligt rundat (ås-) material utöver till betongballast. Bland sådana användningsområden kan nämnas puts- och mursand, specialsand till lekplatser och idrottsanläggningar, dränerings- och filtersand m. fl. Materialet i täkten bedöms kunna användas även till sådana ändamål. För dessa produkter kan inte bergkrossmaterial användas.

Även om det för dagen råder en finanskris med minskat byggande fortsätter planering och projektering för flera större byggprojekt i kommunen och dess närhet. Sålunda planeras, förutom utbyggnad av ett flertal skolor och lägenheter, en omfattande byggnation av tidigare flygfältet F 18, en stor om- och utbyggnad av Hågelbyparken samt på sikt ev. Grödingestaden, Flemingsbergsstaden, ett antal trafikleder och en flygplats vid Hall.

Antalet täkter med tillstånd/möjlighet att leverera sand- och grusmaterial minskar successivt i regionen. Uttrantäkten har tillstånd t.o.m. 2014, men det är tveksamt om materialet räcker så länge. Hamratäkten har inte tillstånd för uttag av grus och sand längre än till juni 2009 och det är osäkert om ytterligare tillstånd kommer att medges. Rikstenstäkten har ett långt kvarvarande tillstånd. Den är dock belägen så, att det blir kortare transportavstånd till flera användare i västra delen från byrsta. byrstatäkten har dessutom en fördel i och med läget intill det stora regionala vägnätet. En karta med vägar och kringliggande grustäkter om 10 år bifogas. På samma karta visas läget för de betongstationer som finns i dag. Inom en radie av 25 km finns i dag 9 betongstationer. Flera betongproducenter har brist på lokalt ballastmaterial, varför sådant måste transporteras långa sträckor, t.ex. från Uppland och Södermanland.

Vår slutsats är att byrstatäktens material fyller ett viktigt behov lokalt men även inom en stor del av Stockholmsområdet, då framför allt den södra delen av länet är ett bristområde avseende bra betongballast.

Lokaliseringsutredning

När planprocessen påbörjades och frågan om lokaliseringsutredning togs upp, var vi helt överens med länsstyrelsen om att någon sådan utredning inte var aktuell. Det finns flera fall i liknande situationer, där platsen är given, och en lokaliseringsutredning aldrig ansetts erforderlig. Det bör i sammanhanget också påpekas att miljödomstolen ansåg att lokaliseringen var tillräckligt utredd, när de i domen konstaterade att "med hänsyn till verksamhetens särskilda karaktär; kombinerad efterbehandling med uttag, får bolagets redovisning av alternativa lösningar anses vara godtagbara".

Vägfrågan

Enligt ett beslut från fastighetsbildningsmyndigheten daterat den 17 maj 1978 skall, för den tid grustransporter förekommer från fastigheten Byrsta 8:1, driftskostnaderna för vägsträckan mellan grustäktens utfart och väg 225 (ca 300 m) betalas helt av ägaren till Byrsta 8:1. Driften av denna vägsträcka

utgör alltså under den tid grustransporter förekommer en särskild sektion av gemensamhetsanläggningen med andelstalet 100 % för fastigheten Byrsta 8:1. Det ligger naturligtvis i bolagets intresse att anslutningsvägen till väg 225 håller den standard som är lämplig för transporter till och från tåkten, vilket också innebär att vägen kommer att underhållas för att tåla transporter till och från tåkten.

Bolaget är, som ägare av fastighet som deltar i gemensamhetsanläggningen, berett att ansöka om anläggningsförrättning, i det fall det är påkallat att bredda vägsträckan mellan grustäktens utfart och väg 225 med en avskild del av vägen för cyklister, gående och ryttare. Om ansökan rörande förändring av anläggningen medges av relevant myndighet, kommer bolaget att bekosta erforderlig ombyggnad av och de eventuellt ökade driftkostnaderna för den ca 300 m långa utfartsvägen.

Länsstyrelsen och miljödomstolen har i sina bedömningar ansett att det varit tillfyllt att åkeriet åtagit sig att lösa väg/trafikfrågan när verksamheten påbörjats. För att nu förtydliga att man avser att ha godtagbara säkerhetsarrangemang när de första transporter av material startar från tåkten, bifogar vi en beskrivning av det förslag till trafiksäkerhetssystem, som åkeriet avser att anordna så snart täktillstånd meddelats. Förslaget har utarbetats i samråd med kommunens trafikplanerare. Inköp av erforderlig mark kan ske antingen genom frivillig överenskommelse eller genom en lantmäteriförrättning.

En förbättring av trafikförhållandena kommer att gynna kringboende och den allmänna trafikmiljön på byrstavägen, då trafiken i dag tidvis är ganska kraftig, med bl.a. höga fordonshastigheter för bilar som kommer uppifrån backen ovan bron.

Ökat buller

Enligt underlag från en sammanställning över trafikräkning gjord av lokalpartiet sorunda.net har det framgått att man kan utläsa att trafiken från Ösmo till Södertälje har ökat med 65 lastbilar mellan kl. 07 och 12.30 på väg 225. Trafikökningen under övrig tid på dygnet redovisas ej.

Genomförda bullerberäkningar som redovisas i MKB:n grundas på ett trafikflöde på 4 100 fordon/dygn på väg 225, varav 10% (410 lastbilar) utgör tung trafik. För att en trafikökning ska medföra en märkbar ökning av ekvivalentnivån (mer än 2 dBA) krävs att andelen tung trafik uppgår till 25 % eller mer (mer än 1 000 lastbilar). Den redovisade trafikökningen medför en ökning av andelen lastbilar med ca 12 %. Detta innebär i sin tur att ekvivalentnivån ökar med mindre än 1 dBA, d.v.s. vilket ej kan uppfattas som en ökning av ljudnivån i omgivningen. Frågan om ökat buller av betydelse på väg 225 är således ej sakligt motiverad.

Buller från transporter till och från täktområdet påverkas naturligtvis inte av ökad trafik på väg 225 som ej är beroende av täktverksamheten. Om trafiken på väg 225 ökar oberoende av täktverksamheten, innebär det i stället att transporter till och från täktområdet ger en mindre förändring av bullersituationen längs väg 225 p.g.a. täktverksamheten.

Det som redovisats i MKB:n avseende vägtrafikbuller från väg 225 och transporter till och från täktområdet är således i allt väsentligt fortfarande relevant.

Kommande reservat

Enligt kommunen hamnar täktområdet inom ett planerat reservat. Detta har inte framförts från kommunen vid något tidigare tillfälle i denna ärendehantering. Länsstyrelsen säger sig inte ha kännedom om någon reservatsbildning i området. Det som skulle vara tänkbart är att reservatet skulle hamna inom riksintresset Kagghamraåns dalgång. Enligt länsstyrelsen ska den västra delen av täktområdet tas ut för att skapa en jämn lutning ut mot Kagghamraån till vilken det är ca 350 meter. Länsstyrelsen anser att den planerade täktverksamheten inte påtagligt skadar områdets naturvärden.

Vattenskydd

SGU (Sveriges Geologiska Undersökning) har i kartform markerat bl.a. länets presumtiva grundvattentillgångar med hjälp av de geologiska kartorna från 1960-talet. Man har sedan gjort en klassning av dessa med hänsyn till de troliga reella grundvattenmagasinens storlek och möjliga utnyttjandegrad. Den aktuella förekomsten har vid den klassningen bedömts som begränsad. Man kan av den geologiska kartan Stockholm SV se att denna glacialfluviala avlagring är mycket begränsad och att den inte har förbindelse med åsstråket i norr och söder då den delas av genom bergförekomster. Undersökningar utförda genom åkeriets försorg visar att berg även begränsar förekomsten på djupet (bergytan stiger kraftigt mot öster). Om man trots den begränsade förekomsten i framtiden skulle vara intresserad att utnyttja detta grundvattenmagasin, så kommer inte täktverksamheten att omöjliggöra det. Täkten kommer inte att drivas närmare grundvattenytan än 4 m (inom största delen blir avståndet 10 m) och ett omfattande säkerhetssystem kommer att säkerställa, att någon förorening av grundvattnet inte sker p.g.a. verksamheten, se MKB:n.

Länsstyrelsen i Stockholms län

Länsstyrelsens anser att de nya kunskaperna och insikterna om de rödlistade arterna och den speciella biotopen som området utgör för dessa arter bör föranleda större hänsynstaganden i ärendet.

Ur naturvårdssynpunkt har Byrsta visat sig vara en av de entomologiskt sett allra värdefullaste täkterna i länet, främst på grund av sin förekomst av de hotade biarterna kilbi (*Agolaoapis tridentata*) och pärlbi (*Blastes truncatus*). Eftersom länsstyrelsens inventering (2006) påvisade förekomst, men inte gav några upplysningar om täthet eller exakt var i området dessa insekter fanns, behövs fördjupade inventeringar innan brytning påbörjas i området. En sådan inventering ska bekostas av verksamhetsutövaren och göras under lämpligaste period, juni - juli 2009. Förutom att kartlägga de hotade arternas boområden är det viktigt att även kartlägga näringsväxtförekomster och studera microklimatologiska förhållanden. Länsstyrelsen anser att ett extensivt och specialanpassat uttag, skulle kunna vara en förutsättning att ha kvar dessa ovanliga arter på sikt.

Länsstyrelsen har i tidigare yttrande till miljödomstolen angett att den tillståndsgivna täktverksamheten bör kunna förenas med de hänsynstaganden som krävs för att bevara de rödlistade och sällsynta arterna i området. För att försäkra sig om att så verkligen sker föreslår Länsstyrelsen att tillståndet förenas med villkor som anger att täktverksamhet inte får påbörjas i området förrän en inventering enligt ovan utförts.

Inventeringen bör ligga till grund för en översyn och eventuell revidering och anpassning av täkt- och efterbehandlingsplanerna så att verksamheten kan bedrivas utan negativ påverkan på områdets speciella naturvärden. En målsättning måste vara att verksamheten även ska kunna bidra till att tillskapa och vidmakthålla de speciella biotoper som arterna kräver i ett långsiktigt perspektiv. En reviderad brytnings- och efterbehandlingsplan bör godkännas av Länsstyrelsen innan verksamheten får påbörjas.

Övriga värden och omständigheter som åberopas i överklagandena såsom trafiksituationen i området, vattenskyddsintresset, övriga naturvårdsintressen samt behovsfrågan bedöms inte utgöra hinder för tillåtligheten i detta fall.

Länsstyrelsen har vid genomgång av aktuellt hydrogeologiskt material funnit att området vid Byrsta har begränsat värde för vattenförsörjning, bl.a. genom förekomst av höga berglägen. Mer prioriterade områden för framtida vattenförsörjning finns framför allt i grundvattenmagasin norrut i åsavlagringen. Uttagen planeras dessutom att ske med relativt god marginal till grundvattenytan (ca 10 meter). När det gäller behovsfrågan kan noteras att det åtminstone under de närmaste åren kommer att råda en stor efterfrågan på betonggrus och specialprodukter baserade på sandmaterial i länets södra delar. Utvecklingen går mot en ökad användning av bergkrossmaterial i betong, men det kvarstår fortfarande vissa kvalitetsproblem.

MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Talerätt

Miljödomstolens dom har överklagats gemensamt av Naturskyddsföreningen i Stockholms län (Länsförbundet) samt av Naturskyddsföreningen i Botkyrka - Salem (kretsen). Den senare föreningen utgör en krets inom Naturskyddsföreningen i Stockholms län. Miljödomstolen har förelagt kretsen att ange på vilken grund föreningen anser sig ha rätt att överklaga länsstyrelsens beslut vid äventyr av avvisning. Föreningen har därvid uppgivit att antalet medlemmar uppgår till 36 000. Naturskyddsföreningen i Stockholms län har uppgivit samma medlemstal. Av inhämtade uppgifter från kretsens hemsida framgår att medlemstalet i kretsen uppgår till 1550 samt av Länsförbundets verksamhetsberättelse för 2008 till 1524 medlemmar.

Naturskyddsföreningen i Botkyrka - Salem saknar det antal medlemmar som erfordras enligt 16 kap. 13 § miljöbalken för att få överklaga, varför överklagandet från föreningen Botkyrka - Salem (kretsen) ska avvisas.

Tillåtlighet m.m.

Samtliga klaganden har yrkat att tillstånd inte ska ges till täktverksamheten. Det har i målet framställts invändningar om att miljökonsekvensbeskrivningen med lokaliseringsutredningen är bristfällig och därför inte ska godkännas. Det har i Miljööverdomstolen även framställts ett antal krav på kompletteringar. Enligt Miljööverdomstolens bedömning uppfyller miljökonsekvensbeskrivningen med de kompletteringar som gjorts kraven enligt 6 kap. 7 § miljöbalken. Den bör således godkännas och kan därmed tillsammans med övrigt underlag som givits in i målet läggas till grund för prövningen.

Av handlingarna framgår att verksamheten i täkten varit nedlagd sedan 1978 samt att bolaget vid två tillfällen tidigare fått avslag på ansökan om att få fortsätta täktverksamheten. Dessa avslag har även fastställts av regeringen. Grunden för dessa avslag har varit en överetablering på marknaden av

grusmaterial samt att det allmänna intresset att inte tillåta täkt vägt tyngre än det enskilda intresset att bedriva täktverksamhet. Det fanns således inget behov av en grustäkt vid dessa tidpunkter. Eftersom tækten inte har avslutats har frågan uppkommit i målet om tækten kan avslutas/efterbehandlas med minsta möjliga grusomfördelning eller om detta kan kombineras med ytterligare uttag. Flera av de klagande har yrkat att tækten endast ska avslutas utan ytterligare uttag av grus. Ett uttag av 900 000 ton till år 2023 med 80 000 ton per år ska då ställas mot kostnaden för en arbetsinsats att endast omfördela massorna. I likhet med underinstanserna anser Miljööverdomstolen att ett uttag av den sökta volymen sammanfaller med en lämplig terrängutformning och är förenlig med hushållningsprincipen.

Miljööverdomstolen saknar anledning att ifrågasätta bolagets påstående att det föreligger ett behov av grusmaterial som tillståndsansökan avser. Att en sådan exploatering inte kan ske alltför snabbt leder till att uttaget måste fördelas på en längre tid.

Mot behovet ska ställas de skador och störningar för människors hälsa och miljön som täktverksamheten kan ge upphov till. Miljööverdomstolen delar underinstansernas bedömningar att verksamheten med de villkor som föreskrivits inte bedöms ge upphov till skador och störningar för människors hälsa eller miljön i sådan omfattning att de utgör hinder för den sökta verksamheten.

När det gäller förekomst av insekter är det naturligtvis så att det finns en risk att täktverksamheten kan komma att påverka enskilda individer negativt. Verksamheten kan emellertid inte befaras försämra livsbetingelserna på ett sådant sätt att verksamheten inte kan tillåtas. Som länsstyrelsen föreslagit bör tillståndet förenas med ett nytt villkor med krav på kartläggning av de två bisorterna som förekommer i tækten och att täktverksamhet inte får påbörjas innan en sådan inventering utförts. Resultatet av inventeringen bör få utnyttjas för en revidering eller anpassning av täkt- eller efterbehandlingsplanerna.

Enligt Miljööverdomstolen bör tillståndet också förtydligas på så sätt att det klart framgår tillståndets totala omfattning och maximal brytningsmängd per år. Även tiden när tillståndet senast ska ha tagits i anspråk (villkorspunkten) bör ändras och tiden flyttas fram. Härutöver bör inte några ytterligare villkor för verksamhet föreskrivas.

Miljööverdomstolen vill avslutningsvis beträffande vägfrågan framhålla följande.

Lastbilstrafiken på tillfartsvägen till tækten kommer att uppgå till ca 4 fordon per timme. Miljööverdomstolen bedömer förslaget med en separat gång och cykelväg norr om byrstavägen, som bolaget åtagit sig att utföra, som ändamålsenligt ur trafiksäkerhetssynpunkt. Miljööverdomstolen har, som framgått ovan, inte funnit skäl att villkora tillståndet med att vägfrågan ska lösas på visst sätt utan vill endast framhålla bolagets förslag som en rimlig åtgärd.

Miljööverdomstolen finner således att länsstyrelsens beslut och miljödomstolens domslut endast ska ändras på sätt som framgått ovan. Överklagandena i övrigt bör avslås.

Domen får enligt 23 kap. 8 § miljöbalken inte överklagas.

I avgörandet har deltagit hovrättslagmannen Ulf Bjällås, miljörådet Lars Hydén, hovrättsråden Henrik Runeson, referent, och Karin Kussak. Enhälligt. Föredraganden har varit Agneta Ödegaard Herlin.

BILAGA

NACKA TINGSRÄTTS, MILJÖDOMSTOLEN, DOM KLAGANDE

1. I.A. Ombud: Advokat M.K.
2. C.A. Ombud: Advokat M.K.
3. Jeanette Baldervin Ombud: Advokat M.K.
4. Tony Baldervin Ombud: Advokat M.K.
5. Eva Bergsten Sandström Ombud: Advokat M.K.
6. Byrsta-Uringe samfällighetsförening c/o T.S.
7. J.E.C. Ombud: Advokat M.K.
8. J.E. Ombud: Advokat M.K.
9. M.F. Ombud: Advokat M.K.
10. L.G.
11. S.G. Ombud: Advokat M.K.
12. T.G. Ombud: Advokat M.K.
13. T.H.
14. A.H. Ombud: Advokat M.K.
15. M.H. Ombud: Advokat M.K.
16. K.J. Ombud: Advokat M.K.
17. N-E.J. Ombud: Advokat M.K.
18. V.J. Ombud: Advokat M.K.
19. G-L.L.
Ombud: Advokat M.K.
20. A.L. Ombud: Advokat M.K.
21. K.L. Ombud: Advokat M.K.
22. L.L. Ombud: Advokat M.K.
23. Miljö- och hälsoskyddsnämnden i Botkyrka kommun 147 85 Tumba
24. Naturskyddsföreningen i Botkyrka och Salem c/o J.G.
25. Naturskyddsföreningen i Stockholms län Norrbackagatan 80 113 41
STOCKHOLM

26. B.N. Ombud: Advokat M.K.
  27. A.O. Ombud: Advokat M.K.
  28. A.R.S. Ombud: Advokat M.K.
  29. D.S. Ombud: Advokat M.K.
  30. J.S. Ombud: Advokat M.K.
  31. U.S. Ombud: Advokat M.K.
  32. I.T. Ombud: Advokat M.K.
  33. R.T. Ombud: Advokat M.K.
  34. I.T. Ombud: Advokat M.K.
  35. P.W. Ombud: Advokat M.K.
  36. B.W. Ombud: Advokat M.K.
  37. K.W. Ombud: Advokat M.K.
- MOTPART 1. Länsstyrelsen i Stockholms län Box 22067 104 22 Stockholm
2. Stockholms Åkeri AB, 556045-9082 Drivhjulsvägen 26, 3 tr 126 30

HÄGERSTEN Ombud: B.J.

ÖVERKLAGAT BESLUT Länsstyrelsens i Stockholms län beslut den 28 november 2005 i ärende nr 5411-2004-9352-0127-40-008

SAKEN Tåktverksamhet m.m. på fastigheten Byrsta 8:1 i Botkyrka kommun

---

DOMSLUT

Miljödomstolen ändrar länsstyrelsens beslut endast på det sätt att

a) Villkorspunkten 1 skall ha följande lydelse

a) Om inte annat följer av övriga villkor, skall verksamheten bedrivas i överensstämmelse med vad bolaget har åtagit sig i ärendet eller i huvudsak i överensstämmelse med vad bolaget har angivit i ansökan.

b) Uttag av grus får ske med högst 80 000 ton per år.

b) Villkorspunkten 4 skall ha följande lydelse

På avsnitt med uppenbara olycksfallsrisker skall skyddsstängsel sättas upp innan tåktverksamhet påbörjas och bibehållas tills tåktverksamheten avslutats och efterbehandlingen godkänts.

c) Villkorspunkten 7 skall ha följande lydelse

Krossning får inte ske under tiden från och med den 1 juni till och med den 31 augusti.

d) Villkorspunkten 13 skall ha följande lydelse

Verksamheten får bedrivas till den 1 augusti 2023.

e) Ny villkorspunkt 18 skall ha följande lydelse

Gödningssmedel eller slamhaltiga massor får inte föras in i tåkten.

f) Det datum då det med tillståndet avsedda verksamheterna senast skall ha satts igång flyttas fram till den 1 maj 2008.

g) Miljödomstolen avslår överklagandena i övrigt.

BAKGRUND

Tåktverksamhet har bedrivits på platsen sedan 1960-talet med tillstånd till utgången av 1984. Verksamheten avbröts på 1980-talet på grund av svag efterfrågan. Några uttag har inte gjorts sedan dess. Nya tåkttillstånd har därefter prövats av länsstyrelsen 1984 och 1992 med avslag båda gångerna med hänsyn till att länsstyrelsen ansåg att behov då ej förelåg. Regeringen avtog besvär i båda fallen. Stockholm Åkeri AB (bolaget) har hos länsstyrelsen återigen ansökt om tillstånd till fortsatt och avslutande tåktverksamhet med uttag av 900 000 ton grus under en 10-årsperiod, införsel av torv för jordframställning samt uppläggning av rena massor för områdets slutliga efterbehandling.

Länsstyrelsen meddelade den 28 november 2005 bolaget tillstånd enligt 9 kap. 1 § miljöbalken att bedriva tåktverksamhet och krossning av grusmaterial inom det område av fastigheten Byrsta 8:1 i Botkyrka kommun som framgår på till beslutet bifogade kartor. Länsstyrelsen meddelade även tillstånd till uppläggning av totalt högst 20 000 ton rena massor för efterbehandling i tåkten samt införsel av 2 000 ton torv årligen för jordframställning. För verksamheten föreskrevs ett antal villkor.

YRKANDEN M.M.

T.H. och L.G.

T.H. och L.G. har överklagat länsstyrelsens beslut och yrkat, såvitt

överklagandet får förstås, att ansökan om tillstånd lämnas utan bifall. Till stöd för sin talan har de anfört i huvudsak följande. Den ökade trafiken som täktverksamheten skulle leda till stör verksamheten på deras hästgård och innebär stora risker för ryttare och hästar samt för de barn som ofta vistas vid vägen. Täktverksamheten stör miljön och risken för föroreningar i området är stor.

Botkyrka kommun

Botkyrka kommun har överklagat länsstyrelsens beslut och yrkat att miljödomstolen upphäver tillståndet till grustäktsverksamhet, uppläggning av massor för efterbehandling samt införsel av torv för jordframställning. Endast avslutning av tidigare grustäktsverksamhet skall få bedrivas på fastigheten Byrsta 8:1. Efterbehandling skall vara avslutad senast den 1 juni 2007. Till stöd för sin talan har kommunen anfört i huvudsak följande. Täktområdet ligger inom Kagghamraåns riksintresse för naturvård och verksamheten riskerar att störa det biologiska livet i ån samt i den intilliggande Uringeån. Verksamheten innebär en stor risk för att finkornigt material förs ut i intilliggande vattendrag med igenslamning och syrebrist av flodnejonögats och havsöringens lekbottnar och uppväxtområden som följd. Risken för en olycka i form av t.ex. ett utsläpp av en petroleumprodukt i tälten eller längs transportsträckor i närheten av Kagghamraån är inte helt obetydlig och skulle kunna få konsekvenser för havsöring och framför allt för flodnejonöga, som med sin komplicerade livscykel är känslig för störningar. Även mottagandet av inkommande massor för återställning av området kan innebära en risk för att förorenade massor deponeras, vilket skulle kunna leda till urlakning av miljögifter och tillförsel av närsalter som missgynnar den nuvarande floran och faunan. Att belasta den redan idag bulleralstrande vägen 225 med ytterligare tung trafik från den planerade tälten är inte lämpligt. Utformningen av grustälten skulle förfula det vackra landskapet. Verksamheten strider mot det nationella och regionala miljömålet med innebörden att uttaget av naturgrus skall minska till hälften fram till år 2010. Åsen är viktig för framtida vattenförsörjning och bör därför ges skydd mot exploatering. Ett tjugotal bostäder ligger långt innanför riktvärdet för skyddsavstånd till grustäkt och krossverk.

I. A. m.fl.

I.A. m.fl. berörda fastighetsägare har överklagat länsstyrelsens beslut och yrkat i första hand att beslutet upphävs, MKB:n underkänns och ansökan ogillas. I andra hand yrkas att beslutet upphävs, MKB:n underkänns och ärendet återförvisas till länsstyrelsen för erforderlig handläggning. I tredje hand yrkas att verksamheten begränsas till uttag av en väsentligt lägre volym grus som ett led i efterbehandling, att ansökan om jordtillverkning ogillas, att tillståndets tid begränsas till högst fem år samt att villkoren för verksamheten ändras enligt följande (siffrorna nedan motsvarar numreringen av villkoren i länsstyrelsens beslut):

4. På avsnitt med uppenbara olycksfallsrisker skall skyddsstängsel sättas upp innan täktverksamhet påbörjas och bibehållas tills täktverksamheten avslutats och efterbehandlingen godkänts.

7. Krossning får inte ske under maj-augusti månader årligen.

8. Ut- och intransporter från och till tälten får endast ske helgfri måndag till

fredag kl. 9 - 15. Verksamheten i tåkten (brytning, sortering och krossning) får endast ske helgfri måndag - fredag kl. 8 - 17.

9. Villkoret skall ersättas av detaljerade villkor om hur trafiksäkerheten för personer och djur samt skyddet för vägarnas bärighet och livslängd skall vara uppfyllt av bolaget på bolagets bekostnad innan tillståndet får tas i bruk.

17. Tillståndet får inte tas i bruk förrän miljöprövningsdelegationen har godkänt en bankgaranti på två miljoner (2 000 000) kr. För tillståndets giltighet skall följaktligen krävas att verksamhetsutövaren ställer bankgaranti på två miljoner (2 000 000) kr som säkerhet för villkoren i tillståndet.

18. Enskilda vattentäkter (brunnar) på sakägarens fastigheter skall på verksamhetsutövarens bekostnad provtas innan täktillståndet tas i bruk och vartannat år under driften.

Om domstolen finner att tillstånd skulle kunna lämnas till jordtillverkning yrkas att följande villkor skall gälla.

19. Gödningsmedel får inte tillsättas jorden i samband med jordtillverkning i tåkten.

Till stöd för sin talan har de anfört i huvudsak följande.

Behovsutredning

Det regionala miljömålet om uttag av naturgrus i Stockholms län är att ta ut högst 1,5 miljoner ton naturgrus år 2010. Detta ställningstagande skall ses mot det förhållande att bolaget inte har visat erforderligt behov av grus för ballastansökan. Utredning om varför alternativt material ej är godtagbart saknas helt i behovsanalysen. Avsättningskalkyl och vinstkalkyl saknas i ansökan och beslutsunderlaget. I beslutet gör länsstyrelsen inte någon självständig prövning eller bedömning om behov av naturgrusutvinning i Byrsta föreligger, utan hänvisar till den generella behovsbeskrivningen i miljökonsekvensbeskrivningen (MKB).

Bolaget har överhuvudtaget inte visat behov av jordframställning.

Vid synen vitsordade bolaget och länsstyrelsen att behovsanalys för grusbehov saknas.

Lokaliseringsutredning

Oavsett om domstolen skulle finna att bolaget visat behov av fortsatt brytning, krossning och sortering av naturgrus samt behov för jordframställning, föreligger sådana motstående intressen från närboende och angränsande verksamheter samt skyddsvärd unik natur och djurarter att täktverksamhet inte får lokaliseras till Byrsta-tåkten enligt miljöbalken. Alternativ lokalisering måste under rådande förhållanden utredas närmare ur ett miljö- och företagsekonomiskt perspektiv.

Valet av Byrsta-tåkten för utvinning av naturgrus och jordtillverkning i direkt anslutning till det nyligen detaljplanelagda och bebyggda bostadsområdet samt övrig bebyggelse och verksamheter i närområdet och riksintresset medför sammantaget olämplig lokalisering då miljöstörande verksamheter med tunga transporter innebär avsevärt större intrång och olägenhet för boendes hälsa och miljö än alternativ lokalisering eller nollalternativet.

Avståndet till bostadshuset på Kärrhagen 1:4, norr om täktområdet, är endast 80 meter till täktplanegräns och 100 meter till schaktgräns. Boverkets riktvärden för avstånd mellan störande verksamhet och bostäder om minst 500 meter skall tillämpas utan hänsyn till sådana faktorer som befintlig

vegetation som kan variera under kommande 15-årsperiod. De topografiska skillnaderna i området är inte sådana att de ger ett fullgott skydd mot damm, buller och trafiksäkerhet utanför täktområdet.

Den täktverksamhet som ansökan avser skall betraktas som nyetablering vid tillämpning av miljöbalken enligt gällande rättspraxis.

Riksintresse för naturvård och djurarter m.m.

Kagghamraån, som utgör riksintresse för naturvården och lekplats för åns naturliga bestånd av havsöring, rinner ca 350 meter väster om täktområdet. Transporterna till och från täktområdet måste korsa Kagghamraån och passera en brant vägsträcka med nivåskillnad på ca 32 meter ovanför och bredvid ån. Det framstår som ett allvarligt ingrepp i natur- och djurskyddet att inte beakta att täkttransporter som skall passera över Kagghamraån med damm, utsläpp, och störningar kan medföra negativ miljöpåverkan på arten och betingelserna i ån. Enligt uppgift från länsstyrelsen har den rödlistade arten flodnejonöga observerats vid länsstyrelsens inventering under april 2007 i Uringeån som ingår i Kagghamraån och rinner genom Byrsta. Grustäktverksamhet kan påverka vattenföringen i ett vattendrag och kan därmed inte uteslutas kunna utgöra en risk för flodnejonöga och därmed stå i strid med 9 kap 6 a § miljöbalken eftersom tillstånd till täkt inte får lämnas om livsbetingelserna kan antas försämrats för någon djurart som är hotad, sällsynt eller i övrigt hänsynskrävande.

Länsstyrelsen har i november 2007 presenterat rapport 2007:21 "Insekter i sand- och grustag i Stockholms län 2006", i vilken det bl.a. framgår att vid inventeringen konstaterades fyra rödlistade arter som har klassificeringen sårbara arter från Artdatabankens rödlistning år 2005. Rapporten visar att ny täktverksamhet i Byrsta hotar sällsynta arter eftersom den naturliga efterbehandling som skett utgör skydd för hotade arters överlevnad.

Försiktighetsprincipen och hushållningsprincipen

Risk för skada på skyddsvärda natur- och djurvården har inte beaktats med erforderlig utredning i MKB:n, varför MKB:n redan av detta skäl skall underkännas.

Risk för skador på de enskilda vägkroppar som förvaltas av Byrsta-Uringe samfällighetsförening och Byrsta Kvarns samfällighet har inte beaktats i MKB:n, ej heller utökad miljöbelastning i form av buller och utsläpp från allmänna vägarna 226 och 225. MKB:n kan därför ej godkännas.

Den sammanlagda skaderisken på privat egendom, risken för skada på riksintresset samt efterbehandling medför att säkerheten på 800 000 kr är otillräcklig. I vart fall bör säkerheten fördubblas för att utgöra godtagbar säkerhet för skaderisk vid förorening eller grundvattenpåverkan i enskilda brunnar och övriga belysta skaderisker.

Vägar, transporter och trafiksäkerhet

Bolaget har inte visat att täktverksamheten är godtagbar avseende trafiksäkerhet eller att vägarna har tillräcklig bärighet.

Skolbussen går ner till fastigheten Byrsta kvarn 2:1 och vänder på fastighetens gårdsplan. Barn i olika åldrar förflyttar sig till fots och på cykel längs vägen. Skolbuss och lastbil kan inte mötas. Den enskilda vägen ovanför Kagghamraån är mycket brant och kurvig med en nivåskillnad på 32 meter. Såvitt avser vägarnas bärighet, standard, avsedda användning och

skaderisken hänvisas till vad Byrsta-Uringe Samfällighetsförening anfört i sitt överklagande.

Ny färjelinje mellan Baltikum och Nynäshamn har tillkommit sedan årsskiftet 2006/2007 vilket innebär en betydande trafikökning av tung trafik för väg 225 mellan Nynäshamn och Södertälje. Denna tunga trafik ingår inte i bullerberäkningen i MKB:n.

Samrådsförfarandet

Under det tidiga samrådet avsåg ansökan efterbehandling och verksamhet för uttag av 600 000 ton grus för att i det utökade samrådet ha förvandlats till 900 000 ton grus och ytterligare en verksamhetsgren; jordtillverkning. Samrådsförfarandet är formellt felaktigt handlagt och utgör i sig grund att upphäva beslutet.

MKB

MKB:n saknar såväl behovsutredning som lokaliseringsutredning med utredning av alternativ placering och konsekvenser av nollalternativ samt kostnader och effekter av alternativ placering av täktverksamheterna. Behovet av jordtillverkning berörs överhuvudtaget inte. Vägarnas bärighet och trafiksäkerheten har inte behandlats i MKB:n. Inte heller berör MKB:n den nya bostadsbebyggelsen med betydande trafik och oskyddade skolbarn m.fl. trafikanter, enskilda vattentäkter och förekomst av riksintresse. MKB för sådan verksamhet med bedömd betydande miljöpåverkan skall enligt 6 kap 7 § 2 st 4 p miljöbalken alltid innehålla en lokaliseringsprövning av alternativa platser för sökt verksamhet om alternativa platser är möjliga. De av länsstyrelsen i Stockholm anförda skälen för att påstått behov av grusbrytning endast kan ske på Byrsta 8:1 är inte av sådan art att skälen utesluter kravet på redovisning i MKB av alternativ lokalisering av verksamheten. Som framgår av MKB:n har ingen alternativ lokalisering utretts för ansökan.

Lokaliseringsprövningen gäller inte enbart vid nyetablering. Det finns flertalet exempel från rättspraxis när domstolen underkänt MKB som saknade utredning om alternativ lokalisering. Bristerna i MKB:n kan inte repareras i miljödomstolen med hänsyn till instansordningen. Det överklagade tillståndet skall således redan på formella grunder upphävas.

Byrsta-Uringe samfällighetsförening

Byrsta-Uringe samfällighetsförening har överklagat länsstyrelsens beslut och yrkat i första hand att beslutet upphävs och i andra hand skärpning av villkoren enligt följande.

1. Frågan om anslutningsväg måste lösas på annat sätt, t.ex. genom anläggande av en separat anslutningsväg för verksamheten direkt till Nynäsvägen, väg 225.
2. Frågorna om transportväg och trafiksäkerhet måste vara lösta och preciserade i villkor innan eventuellt tillstånd ges.
3. Ut- och intransporter får endast ske till Nynäsvägen, väg 225. Transporter får inte ske österut på vägen tillhörande Byrsta-Uringe samfällighetsförening.
4. Villkor 8 i länsstyrelsens beslut måste även omfatta intransporter.
5. Tillståndet måste kompletteras med ett vitesföreläggande om villkoren skulle brytas.

Till stöd för sin talan har föreningen anfört i huvudsak följande.

Samrådsförfarandet har inte utförts på ett korrekt sätt då förutsättningarna för

verksamheten förändrats under processens gång. Från att ursprungligen ha gällt uttag av 600 000 ton naturgrus utökades ansökan till 900 000 ton. Vidare har tillkommit ansökan om jordtillverkning.

Lokaliseringsprincipen och hushållningsprincipen är bristfälligt utredda.

Behovsprövningen är inte tillräcklig.

Tillståndet är ej möjligt att genomföra eftersom befintlig väg inte är möjlig att använda för verksamhetens transporter. Vägen är inte dimensionerad för den typ av trafik som alstras från denna typ av verksamhet. Under tjallossningstid är vägen dessutom avstängd för alla transporter med fordon med högre total vikt än 4 ton. Beträffande trafiksäkerheten är det helt oacceptabelt att blanda verksamhetens tunga fordon med gående, cyklande och hästtransporter på denna smala väg med delvis skydd sikt. Den berörda vägsträckan är bland annat den enda möjligheten för närboende att nå närmaste busshållplats belägen på väg 225. Vägsträckan utgör också en del av barnens skolväg för att nå bussen. Det skall vidare påpekas att som ansvarig väghållare bestämmer föreningen vilken trafik som får nyttja vägen.

Beslutet har dessutom fattats på felaktiga grunder avseende trafikfrågorna. Ingen dialog har förekommit mellan bolaget och föreningen som ansvarig väghållare. Inte heller berörda markägare längs vägen har blivit kontaktade. Bolaget kommer inte att kunna anlägga en separat gång- och cykelväg parallellt med föreningens väg eftersom en sådan väg skulle gå över privat mark och den privata markägaren har avvisat en sådan lösning.

Naturskyddsföreningen i Stockholms län, Länsförbundet och naturskyddsföreningen i Botkyrka och Salem

Naturskyddsföreningen i Stockholms län, Länsförbundet och naturskyddsföreningen i Botkyrka och Salem (naturskyddsföreningarna) har överklagat länsstyrelsens beslut och yrkat att beslutet upphävs.

Till stöd för sin talan har naturskyddsföreningarna anfört följande.

Hushållning med naturresurser

Beslutet strider mot våra nationella miljömål. Enligt miljömålet skall uttaget av naturgrus vara högst 12 miljoner ton/år år 2010. Naturgrus på lång sikt skall bara nyttjas då ersättningsmaterial inte kan komma ifråga med hänsyn till användningsområdet. Beslutet strider även mot länets mål då mer grus tas ut i länet än vad de uppsatta målen anger. Inom en 20 kilometers radie finns redan flera öppna täkter som har tillstånd. Därtill planeras att utöka brytningen i närregionen. Länsstyrelsen borde därför hålla inne med tillstånden i denna region för att tvinga fram användningen av alternativa material. I annat fall har vi snart inget naturgrus att tillgå, vilket blir problem för de användningsområden där naturgruset verkligen behövs. Således bör kravet på en behovsutredning ställas högt.

Föreningar till vatten

Beslutet har fattats utan att vattenfrågorna är tillräckligt utredda. Viktiga berörda vattenområden är följande.

- Kagghamraån med dess biflöde Uringeån som utgör riksintresse för naturvården.

- Flera dricksvattentäkter till närboende inom den berörda grusfyndigheten.

- Delar av täktområdet ligger inom strandskydd (Uringeån).

Om tillstånd ges riskeras ån att belastas ytterligare av näringsrikt vatten och

kemikalier. Även jordtillverkningen bör rimligen innebära en ökad risk för utläckage av näringsämnen i Kagghamraån. Dessutom finns risk att läckage kan ske av kemikalier från de olika verksamheterna. Ibland används även salt vid dammbekämpning, vilket också kan innebära problem. Normalt sänks även grundvattennivån vid täktverksamhet. Vilka konsekvenser detta skulle kunna få för Kagghamraån och Uringeån samt för närboendes dricksvattentäkter är inte utrett. Stora risker finns således att såväl riksintresset Kagghamraån som dricksvattentäkter kan komma att påverkas negativt. Detta går även stick i stäv mot de pengar och arbete som Botkyrka kommun lagt ner för att förbättra Kagghamraåns vattenkvalitet.

Utredning om naturvärden på land

En grundläggande inventering av det berörda täktområdets naturvärden på land måste göras innan beslut om tillstånd kan fattas. Åsgranskog berörs, vilket utgör en skyddsvärd naturtyp enligt EG:s habitatdirektiv. I närbelägna avslutade täkter finns en mycket skyddsvärd insektsfauna knuten till sandområden. Det finns häckande trädlärka (ingår i EG:s fågeldirektiv) och lärkfalk inom området.

Negativ påverkan på landskapsbilden

Det finns idag en mindre öppen täkt inom berörd fastighet. Men tack vare omgivande skog syns inte denna täkt förrän man står mitt i tükten. Om den beslutade tükten skulle genomföras kommer tükten synas vidsträckt och landskapsbilden i Kagghamraåns dalgång kommer få ett stort fult ingrepp när skogen försvinner och tükten blottläggs ut i dalgången.

Ökade transporter

Om tillstånd ges kommer antalet tunga transporter öka avsevärt på det redan nu belastade vägsystemet.

Felaktigheter i samrådsprocessen

Samrådsprocessen har inte gjorts på det sätt som miljöbalken föreskriver eftersom förutsättningarna för verksamheten förändrats under processens gång. Uttaget om 600 000 ton naturgrus har utökats till 900 000 ton. Vidare har tillkommit ny verksamhet, d.v.s. jordtillverkning.

Bolaget

Bolaget har bestritt ändring och anfört i huvudsak följande.

Hushållning med naturresurser

Uttagen ur Byrstatükten beräknas bli ca 60 000 ton årligen (900 000 ton under 15 år). Ur ett totalt perspektiv är det ett mycket begränsat uttag. Begränsade uttag ur denna tükten är viktiga med hänsyn till hushållningsaspekten. Tükten står öppen och ett tillgodogörande av kvarvarande massor enligt ansökan påverkar inte naturmiljön på något avgörande sätt.

Behov av materialet

Relativt stora tillgångar finns kvar runt den markanta gropen och dessa skulle nyttiggöras under en längre tidsperiod, samtidigt som tüktområdet får en bättre landskapsanpassning. I länsstyrelsens masshanteringsplan (2000:11) är tükten upptagen som en grustillgång i ett beskrivet scenario år 2015.

Materialet i Byrstatükten har hög kvalitet och lämpar sig väl för betongtillverkning och framställning av mur- puts- och sättsand m.m. Tükten kommer att ha betydelse för försörjningen med naturgrus i regionen.

Materialet från tükten planeras huvudsakligen gå till betongfabriker i länets

sydvästra försörjningsområde. Krossat berg används allt mer i betong men i kvalificerad betong, som används i stor utsträckning i den intensiva byggverksamheten med bl.a. tunnlar och annan infrastruktur i Stockholmstrakten, måste även material från grustäkter användas. Inom ca 20 km transportavstånd från tåkten finns idag 4 andra naturgrustäkter som levererar material till betongfabriker. Om ca 10 år bedöms dessa ha minskat till 1 eller 2 stycken. Efterfrågan på råvara till betong har varit fortsatt hög p.g.a. omfattande nybyggnation. Forskning och utveckling pågår för att kunna minska naturgrusanvändningen totalt och även i betong. Det är dock mycket som pekar på att naturgrus och framför allt sand även i ett längre perspektiv kommer att utgöra en viktig beståndsdel i betong. Materialet i Byrstatäkten består till stor del av sand och tåkten kommer på längre sikt därför att vara av betydelse för materialförsörjningen i regionen.

MKB-processen och samråd

Några regler som anger exakt hur samråden skall genomföras finns inte. Bolaget bedömer att samråden skett i god tid och i behövlig omfattning och handlat om verksamhetens lokalisering, omfattning, utformning, förväntade miljöpåverkan samt innehåll och utformning av MKB på det sätt som angavs i 6 kap. 4 § miljöbalken när samråden genomfördes. Förändringen i uttagets omfattning mellan det tidiga och utökade samrådet innebär inte att samrådsprocessen skulle vara felaktig. Någon förändring av planerad verksamhet skedde inte mellan det utökade samrådet och ansökan med MKB. Samrådskretsen har därmed haft möjlighet att lämna synpunkter vid flera tillfällen i samband med det tidiga och det utökade samrådet och i och med att ansökan behandlades av länsstyrelsen och miljöprövningsdelegationen.

Lokaliseringsutredning

Ingen lokaliseringsutredning angående alternativa placeringar har erfordrats, då förutsättningar för den aktuella ansökan och MKB varit täktverksamhet på just denna plats för att möjliggöra en lämplig efterbehandling av täktområdet.

Kagghamraån - riksintresse för naturvården

Enligt uppgift från länsstyrelsen ligger täktområdet inte inom strandskydd för vare sig Kagghamraån eller Uringeån.

Grustäkten ligger ca 350 meter från Kagghamraån och berör en begränsad sträcka (ca 300 meter) vid östra gränsen av riksintresseområdet. Brytning inom riksintresset kommer att vara begränsad och ske i direkt anslutning till områden som redan är påverkade av grustäkt. Genom uttaget och efterbehandlingen kommer täktområdet att kunna anpassas till omgivningarna. Mellan täktområdet och Kagghamraån och Uringeån finns vegetation som till största delen kommer att stå kvar under brytningstiden. De dominerande vindriktningarna är västliga och sydvästliga vilket innebär att det i huvudsak blåser från vattendragen. Damm från tåkten kommer att ha begränsad spridning på grund av områdets topografi och vegetation. Vid torr väderlek kan bevattning ske för att minimera uppkomst av damm. Även inbyggnad av dammskapande anläggningar kan genomföras. Vägsträckan från väg 225 och upp till bron är asfalterad, och skulle damning uppstå från sträckan fram till tåkten, ca 80 meter, kommer även denna del att asfalteras och en vindskyddande ridå planteras.

Genom de åtaganden bolaget gjort angående rutiner för tankning och

uppställning på hårdgjord yta, förvaring i godkända tankar, tillgång till saneringsmedel och liknande kan riskerna och följderna av eventuella läckage av petroleumprodukter och haverier minimeras. Vidare kommer avståndet till grundvattenytan att uppgå till minst 4-5 meter (inom största delen ca 10 meter). Vanligtvis accepteras brytning ner till 1 meter ovan högsta grundvattenyta utanför skyddsområden för vattentäkt eftersom detta anses ge ett tillräckligt skydd för grundvattnet. Någon direktkontakt med grundvattnet förekommer inte och det finns goda möjligheter att sanera eventuellt spill innan det når grundvattnet. Ingen bortledning av vatten kommer att ske. Grundvattenströmningen i täktområdet är riktad västerut mot Kagghamraån. P.g.a. den ringa höjdskillnaden mellan täkten och ån och de täta jordlagren i detta område sker grundvattentransporten här mycket långsamt. En eventuell förorening från täkten (som inte omhändertagits på annat sätt) skulle således antingen brytas ned eller fastläggas på väg ut mot Kagghamraån. Uringeån är belägen på en betydligt högre nivå än grundvattenytan vid täkten, varför ingen vattentransport är möjlig från täktområdet mot Uringeån. Farhågor har framförts att damning från täkt och transporter skulle sedimentera i Uringeån och påverka det biologiska livet i ån genom att ett lertäcke skulle avlagras på botten och slamma igen åbotten. Detta är praktiskt omöjligt då lersedimentering kräver stillastående vatten. På den aktuella sträckan är fallhöjden i Uringeån ca 13 meter och damm/lerpartiklar torde inte kunna sedimentera förrän vattnet nått ut i havet. Sammantaget innebär därför inte täktverksamheten någon risk för påverkan på havsöring, flodnejonöga eller bottenfaunan i Kagghamraån och Uringeån.

Vattenskydd

Uttag av naturgrus påverkar inte grundvattenbildningen. Täckens yta utgör ca 1 % av hela avrinningsområdet. Stora delar av täktområdet är redan avbanat och saknar vegetation idag. Verksamheten kan därför inte innebära någon påverkan på grundvattenbildningen och därmed tillgången på grundvatten i brunnar i åsen.

De kvarvarande massorna mellan grundvattenytan, den luftade zonen och täktbotten kommer ha tillräckligt kvar av sin filtrerande och renande förmåga för att det inte skall uppstå några förändringar av grundvattnets kvalitet. Om det någon gång i framtiden skulle bli aktuellt med uttag av vatten eller konstgjord infiltration påverkar inte fortsatt grustäkt i området dessa möjligheter då täktbotten kommer att ligga 2-4 meter ovan högsta grundvattenyta.

Då grundvattenströmmen är riktad från alla närbelägna enskilda brunnar (i förhållande till täkten) är provtagning av dessa ointressant. Däremot planerar bolaget att regelbundet prova vattenkvaliteten i det grundvattenrör som placerats i strömningsriktningen väster om täkten. Skulle någon påverkan från täkten observeras, kommer åtgärder att diskuteras med tillsynsmyndigheten.

Material som förs in

Inkommande massor kommer att kontrolleras noggrant, dels genom att transportören skall kunna visa upp dokumentation om massornas ursprung och dels genom okulär besiktning när massorna lämnas. Massorna kommer att bestå av rena schaktmassor från olika entreprenadarbeten. Områdets in- och utfart kommer att vara försedd med låst grind när personal inte är på plats.

Gödsel- eller slamhaltiga massor kommer inte att föras in i tåkten. Sammanfattningsvis anser bolaget att införsel av massor för efterbehandling av slänter och torv för framställning av anläggningsjord inte kommer att medföra någon risk för förorening av yt- eller grundvatten i omgivningarna.

Naturmiljön och friluftsliv

En fortsatt täktverksamhet i området innebär inte något hot mot de arter som finns i området och är knutna till biotoper beroende av täktverksamheten utan fortsatt täktverksamhet och rätt utformad efterbehandling kan gynna arternas överlevnad och spridning. Täktverksamheten innebär heller inte att fågelarterna trädgårdslärka och lärkfalk påverkas negativt. När området är efterbehandlat kan det ingå i ett större grönområde för friluftsliv.

Det har på senare tid uppmärksammats, att speciella insektsarter relativt snabbt etablerar sig i grustäkter. Länsstyrelsens rapport 2007:21 "Insekter i sand- och grustag i Stockholms län 2006" visar att det mer är regel än undantag att dessa insekter påträffas i öppna grustäkter. Den specifika miljön i dessa tåkter är dock inget bestående, för utan åtgärder kommer de aktuella partierna att växa igen och förutsättningarna för de nämnda insekterna kommer att försvinna. Bolaget har planerat att på olika sätt ta hänsyn till insektsfaunan i Byrstatåkten. För att skapa bestående livsbetingelser för insekterna kommer bolaget att inhämta kunskap i frågan genom att studera och följa de åtgärdsförslag som beskrivs i länsstyrelsens rapport 2007:21. Dessutom kommer bolaget, innan brytning påbörjas, att anlita en kunnig entomolog för att planera skyddet för insektsfaunan.

Landskapsbild

Genom den planerade verksamheten skapas en mer naturlig dalbildning (som finns på flera ställen i dalsidan, både norrut och söderut). Genom att brytningen sker inifrån nuvarande tåkten och utåt, och vegetation skall ha etablerats på innerslätten innan ryggen utanför bryts ut, kommer det endast under ett begränsat slutskede vara möjligt att se eller ana verksamheten utifrån dalgången.

Eventuella fornlämningar

För att konstatera att inga eventuella fornlämningar skadas eller förstörs av verksamheten kommer bolaget, så snart täktillstånd föreligger, begära att en arkeologisk utredning genomförs.

Kringliggande bostäder

Generellt blir avståndet mellan bebyggelse och yttersta täktgräns mer än 150 - 200 meter. I regel består området mellan tåkt och bostadshus av skogsklädda höjdparter.

Buller

Den utförda bullerberäkningen som redovisas i MKB:n visar att beräknad ljudnivå vid maximal verksamhet ej överskrider riktvärdena för nyetablering i anslutning till bebyggelse. I bullerberäkningen antogs en brytningstid om 10 år. Länsstyrelsens beslut betyder att brytningstiden blir 15 år, d.v.s. verksamheten kommer att vara av mindre omfattning per dag än vad som tjänat som underlag vid beräkningen. Bullret blir således något lägre än vad som angivits i MKB:n.

Trafikbullerberäkningarna i MKB:n grundas på ett trafikflöde på 4 100 fordon/dygn på väg 225 varav 10 % (410 lastbilar) utgör tung trafik. För att

en trafikökning skall medföra en märkbar ökning av ekvivalentnivån (> 2 dBA) krävs att andelen tung trafik uppgår till 25 % eller mer (> 1 000 lastbilar). Den av motparterna redovisade trafikökningen medför en ökning av antalet lastbilar till ca 12 %. Detta innebär i sin tur att ekvivalentnivån ökar med < 1 dBA vilket ej kan uppfattas som en ökning av ljudnivån i omgivningen.

Vägfrågan

Uttransport av grusmaterial ägde rum på den aktuella vägen och bron under en 20-årsperiod utan att några skador uppstod. Inför täktstart kommer bolaget att se över både vägens och brons stabilitet och säkerhet, vägen kommer också att underhållas av bolaget för att tåla transporter. Bolaget är berett att ansöka om anläggningsförrättning i det fall det är påkallat att bredda vägsträckan mellan grustäktens utfart och väg 225 med en avskild del av vägen för cyklister, gående och ryttare. Om ansökan om anläggningsförrättning medges kommer bolaget att bekosta erforderlig ombyggnad av och de ökade driftskostnaderna för den ca 300 meter långa utfartsvägen.

Säkerhet

Täktstillståndet medger arbetstid mellan kl. 07 och 16. Utfarter från tåkten är i tillståndet begränsade till tiden 09 - 15. Under övrig tid (07 - 09 och 15 - 16) är infart medgiven. Följden av tidsstyrningen blir att täkttrafiken till största delen sker då skolbarn ej använder vägen. Begränsningen av de tunga transporter till mellan 09 - 15 medför att antalet fordonsrörelser blir 24 stycken per dag, d.v.s. 4 stycken per timme.

Följande möjligheter finns att separera lastbilstransporterna från övrig trafik på vägen.

1. Vägen breddas och en avskild väg för gående, cyklande och hästar anläggs intill den nuvarande.

2. Trafikljus installeras, vilka normalt visar grönt ljus för kringboende och deras transporter. När en transportbil skall passera visas rött ljus för de boende de få minuter det tar för bilen att passera.

En annan säkerhetsfråga är risken med dagens branta slänter i tåkten. Bolaget kommer att sätta upp flagglinor med varningsinformation runt tåkten och på de mest utsatta ställena montera ett stängsel så att ingen av misstag kommer för nära slänterna. De kringboende är väl medvetna om slänterna sedan många år och verksamheten kommer successivt att innebära att flackare slänter byggs upp.

Länsstyrelsen

Länsstyrelsen bestrider ändring och har anfört i huvudsak följande.

Terrängutformning

Länsstyrelsen har i tidigare beslut ansett att det är viktigt att det uttagna grustäktområdet på ett naturligt sätt skall ansluta till omgivande terräng. Därför har länsstyrelsen tidigare medgivit att man vid den slutliga efterbehandlingen sänker tåktens västra sida och öppnar det uttagna området mot väster och ut mot Kagghamraån. Miljöprövningsdelegationen har resonerat på samma sätt vid den senaste prövningen, men begränsat uttagen mot Kagghamraån. Tillståndsgården går dock över gränsen för Kagghamraåns riksintresseområde. Med den utformningen flyttar man i slutskedet av täktverksamheten in åsfoten, och gör åsen smalare i detta

avsnitt. På det sättet undviker man en "kraterliknande" slutlig utformning av täktområdet.

Grundvattenfrågor

Grundvattenytan inom täktområdet ligger på mellan +6 till +8 meter. Grusuttag kommer att ske ned till mellan +10 till +20 meter. Med det avståndet till grundvattenytan anser länsstyrelsen att den planerade verksamheten inte kan ha någon inverkan på nivån på områdets grundvattenförekomst eller på Kagghamraån.

Föroreningsrisk

Enbart en mindre mängd naturgrus kommer att tas ut årligen. Krossning sker endast någon vecka om året. En mindre mängd jord kommer att tillverkas. Den maskinella utrustningen är liten och okomplicerad. Med de åtagande som bolaget har gjort, med det stora avståndet till grundvattenytan och också till Kagghamraån, anser länsstyrelsen att risken för förorening vid Kagghamraån är ytterst liten. Länsstyrelsen har också samrått med länsfiskekonsulenten.

Insektsfaunan

Länsstyrelsen bedömer att den tillståndsgivna täktverksamheten bör kunna förenas med de hänsynstaganden som krävs för att bevara de rödlistade och sällsynta arterna i området. Det finns inom ramen för beslutet och den fortlöpande tillsynen utrymme att anpassa verksamheten till dessa värden, exempelvis när det gäller placeringen av upplag och körvägar och inte minst vid efterbehandlingen av täktområdet. Det är viktigt att denna anpassning av täktverksamheten planeras och fastslås i samråd med naturvårdsexperter innan täktverksamheten påbörjas.

Domstolen har hållit syn på den aktuella fastigheten den 24 maj 2007.

DOMSKÄL

Vid prövning om tillstånd till täktverksamhet måste verksamhetsutövaren visa att den ansökta täktverksamheten inte strider mot de allmänna hänsynsreglerna i 2 kap. miljöbalken och att verksamheten är förenlig med 1 kap. 1 § och hushållningsbestämmelserna i 3 och 4 kap. Vid prövningen skall dessutom behovet av det material som kan utvinnas vägas mot de skador på växt- och djurlivet och på miljön i övrigt som täkten kan befaras orsaka (9 kap. 6 a § miljöbalken).

Oavsett om den nya tillståndsansökan avser tidigare tillståndsgivet men inte utbrutet material, fördjupning eller utvidgning av tidigare täktområde eller brytning i helt nytt område är verksamheten, vid tillämpningen av miljöbalkens bestämmelser, att anse som ny verksamhet för vilken miljöbalkens regler gäller fullt ut och inte som pågående verksamhet. Bolaget har i sin ansökan och i senare ingivna yttranden redogjort för behovet av täkten, om än kortfattat. Det material som kan utvinnas vid Byrstatäkten har hög kvalitet och behövs, enligt bolagets mening, huvudsakligen för tillverkning av betong. Krossat berg används allt mer i betong men i kvalificerad betong, som används i stor utsträckning i den intensiva byggverksamheten med bl.a. tunnlar och annan infrastruktur i Stockholmstrakten, måste även material från grustäkter användas. Efterfrågan på råvara till betong har varit fortsatt hög p.g.a. omfattande nybyggnation. Länsstyrelsen har beräknat regionens framtida behov av grus- och bergmaterial till 1,5 - 2 miljoner ton per år.

Mot bakgrund av de uppgifter som bolaget lämnat och övrig utredning i målet anser miljödomstolen att det kan anses vara med rimlig säkerhet visat att det finns ett behov på marknaden för det material om utvinns.

Mot detta behov skall ställas de skador på miljön som täktverksamheten kan ge upphov till.

I målet är framför allt två risker aktuella; risken för förorening av grundvattnet och risken för påverkan på Kagghamraån som utgör riksintresse för naturvården.

Härvidlag gör miljödomstolen följande bedömning. Avståndet till Kagghamraån är ca 350 meter. Grundvattenytan inom täktområdet ligger på mellan +6 till +8 meter. Grusuttag kommer att ske till mellan +10 till +20 meter. Med det stora avståndet till grundvattenytan och också till Kagghamraån, anser miljödomstolen att risken är liten för att den planerade verksamheten skulle ha någon inverkan på områdets grundvattenförekomst eller på Kagghamraån. Sammantaget anser miljödomstolen att verksamheten - med de skyddsåtgärder och begränsningar som framgår av villkoren och med hänsyn till de åtaganden bolaget gjort - inte påtagligt skadar områdets naturvården. Miljödomstolen konstaterar vidare att samrådet har genomförts i god tid och i behövlig omfattning. Det förhållandet att verksamheten utökats mellan tidigt och utökad samråd anser miljödomstolen inte vara skäl för underkännande av samrådets genomförande. Den slutliga verksamheten har varit föremål för samråd i det utökade samrådet och behandlats i MKB:n.

Med hänsyn till verksamhetens särskilda karaktär; kombinerad efterbehandling med uttag, får bolagets redovisning av alternativa lösningar anses vara godtagbar. Vad gäller det som i övrigt anförts i överklagandena om underkännande av MKB:n anser miljödomstolen att MKB:n uppfyller kraven i miljöbalken och kan godkännas.

I likhet med länsstyrelsen finner miljödomstolen att det från tillåtlighetssynpunkt i övrigt inte finns något hinder mot den ansökta verksamheten. Vad som anförts i överklagandena föranleder inte någon annan bedömning.

Miljödomstolen har dock funnit skäl att ändra villkoren för verksamheten enligt följande.

Ur hushållningssynpunkt och med hänsyn till det nationella och regionala miljömålet för uttag av naturgrus är det av stor vikt att det årliga uttaget av grus begränsas. Bolaget har i ansökan angett att det årliga uttaget planeras till ca 100 000 ton, och i senare skrifter till ca 60 000 ton. Miljödomstolen anser att bolagets tillstånd till grustäkt på fastigheten Byrsta 8:1 i Botkyrka kommun skall begränsas till ett uttag om högst 80 000 ton per år.

Beträffande villkor 4 i länsstyrelsens beslut om uppsättning av stängsel i området finner miljödomstolen att lydelsen för tydlighetens skull skall ändras till den av I. A. m.fl. föreslagna.

Miljödomstolen anser vidare med hänsyn till de boende i området att krossning inte får ske under tiden från och med den 1 juni till och med den 31 augusti.

Enligt bolagets egna uppgifter kommer krossning att ske i begränsad omfattning, ca 1 vecka per år. Det är därför inte orimligt att införa ett förbud mot krossning under sommarmånaderna.

Beträffande villkor om transport till och från tälten vill miljödomstolen erinra

om följande som bolaget åtagit sig i sina skrifter: Utfarter från tåkten är i tillståndet begränsade till tiden 09 - 15. Under övrig tid (07 - 09 och 15 - 16) är infart medgiven. Följden av tidsstyrningen blir att takttrafiken till största delen sker då skolbarn ej använder vägen. Begränsningen av de tunga transporterna till mellan 09 - 15 medför att antalet fordonsrörelser blir 24 stycken per dag, d.v.s. 4 stycken per timme.

Bolaget har utfäst att gödsel eller slamhaltiga massor inte kommer att föras in i tåkten. Miljödomstolen finner att ett särskilt villkor bör föreskrivas om detta. Miljödomstolen erinrar vidare om bolagets åtaganden beträffande frågan om skyddet för de rödlistade insektsarterna i tåkten. Bolaget har åtagit sig att inhämta kunskap i frågan genom att studera och följa de åtgärdsförslag som beskrivs i länsstyrelsens rapport 2007:21. Dessutom kommer bolaget, innan brytning påbörjas, att anlita en kunnig entomolog för att planera skyddet för insektsfaunan.

Det datum då det med tillståndet avsedda verksamheterna senast skall ha satts igång samt det datum som verksamheten får bedrivas till skall flyttas fram så att bolaget erhåller motsvarande tid som länsstyrelsen föreskrivit i sitt beslut.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga

Överklagande skall ges in till Nacka tingsrätt, miljödomstolen, senast den 27 februari 2008 och vara ställt till Svea hovrätt, Miljööverdomstolen.

Prövningstillstånd krävs.

Linda Mohlin

Bengt Jonsson

I domstolens avgörande har deltagit tingsfiskalen Linda Mohlin, miljörådet Bengt Jonsson samt de sakkunniga ledamöterna Rolf Hörnfeldt och Åke Larsson. Domen är enhällig.

Sökord: Kilbi; Pärbi; Rödlistad art; Hotad art; Grustäkt; Insekter; Efterbehandling

Litteratur:
